

درس خارج فقه مضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فیما یحرم علی الجنب

موضوع جزئی: امر اول، مس خط قرآن، اسم الله و...

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

تاریخ: ۲۸ بهمن ۱۳۹۹

مصادف با: ۴ رجب ۱۴۴۲

جلسه: ۷۵

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

فصل فیما یحرم علی الجنب

و هی ایضا أمور؛

الأول، مس خط المصحف علی التفصیل الذی مر فی الوضوء و کذا مس اسم الله تعالی و سائر أسمائه و صفاته المختصة و کذا مس أسماء الأنبیاء و الأئمة ع علی الأحوط^۱.

مرحوم سید (ره) در این فصل، به اموری که بر جنب حرام است، اشاره کرده است.

امر اول، مس خط قرآن [، بنا بر تفصیلی که در بحث وضو گذشت،] است. همچنین، مس اسم الله و سایر اسماء و صفات مختص خداوند متعال نیز بر جنب حرام است و همچنین، مس اسماء انبیاء (ع) و ائمه معصومین (ع) نیز بنا بر احتیاط حرام است.

حرمت مس خط قرآن بر جنب

در رابطه با حرمت مس خط قرآن بر جنب، روایاتی وجود دارند که روایت ذیل از جمله آن روایات است؛

موتقه ابی بصیر: عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) عَمَّنْ قَرَأَ فِي الْمُصْحَفِ وَهُوَ عَلَى غَيْرِ وُضوءٍ، قَالَ: «لَا بَأْسَ وَلَا يَمَسُّ الْكِتَابَ»^۲.

این روایت موثق بر حرمت مس خط کتاب خدا بدون وضو دلالت دارد، یعنی اگر شخص وضو نداشته باشد بر او حرام است که خط قرآن را مس کند و به طریق اولی بر حرمت مس خط کتاب خدا با حالت جنابت دلالت دارد، یعنی وقتی مس بدون وضو خط قرآن حرام باشد، به طریق اولی مس با حالت جنابت خط قرآن حرام خواهد بود، بلکه ممکن است که گفته شود که جنب مصداق بدون وضو بودن است، یعنی یکی از مصادیق بدون وضو بودن، شخص جنب است، بنابراین حرام است که شخص جنب خط قرآن را مس کند.

اشکال: ممکن است که گفته شود اثبات حرمت مس خط قرآن برای جنب از راه اولویت صحیح نیست چون راهی برای علم به اولویت نیست چون به ملاکات واقعی احکام الهی علم نیست، بنابراین، وقتی به ملاکات واقعی احکام علم نباشد، نمی توان حکمی را از راه اولویت ثابت کرد.

پاسخ: بر فرض که اشکال مذکور، پذیرفته شود، عرض می شود که اصلاً نیازی به اثبات حرمت مس خط قرآن برای جنب از راه اولویت نیست زیرا جنب یکی از مصادیق «علی غیر وضوء» است و چون جنب وضو ندارد، از باب اینکه وضو ندارد، مس خط

۱. سید محمدکاظم، طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۸۵.

۲. شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۱، کتاب الطهارة، ابواب الوضوء، باب ۱۲، ص ۲۸۳، ح ۱.

قرآن بر او حرام است، به تعبیر روشن‌تر، گاهی از تعبیر «علی غیر وضوء» از طریق اولویت ثابت می‌شود که مس خط قرآن بر جنب حرام است و گاهی گفته می‌شود که نیازی به اولویت نیست، بلکه چون جنب یکی از مصادیق «علی غیر وضوء» است، مس خط قرآن بر او حرام است لذا نیازی به اثبات حرمت مس خط قرآن برای جنب از راه اولویت نیست. پس چون جنب، یکی از مصادیق «علی غیر وضوء» است، مس خط قرآن بر او حرام است لذا عرض می‌شود که اطلاق موثقه ابی بصیر شامل جنب نیز می‌شود و مس خط قرآن بر جنب نیز حرام است چون جنب نیز از مصادیق «علی غیر وضوء» است زیرا سبب جنابت، دو چیز است که هر دو ناقض وضو می‌باشند؛ یکی جماع است و دیگری انزال است، پس بر جنب حرام است که خط قرآن را مس کند زیرا جنابت یا از راه جماع محقق می‌شود یا از راه انزال محقق می‌شود و این دو ناقض وضویند، پس شخص جنب نیز چون وضو ندارد، جایز نیست که خط قرآن را مس کند، البته اگر جنب غسل کند، مس قرآن بر او جایز است و جواز مس، به این جهت نیست که جنابت او برطرف شده است، بلکه جواز مس به این خاطر است که با انجام غسل از وضو بی‌نیاز می‌شود و غسل از وضو کفایت می‌کند.

حرمت مس اسماء خداوند بر جنب

حرمت مس اسماء خداوند متعال بر جنب، متفق علیه است، بلکه بر این مطلب ادعای اجماع و ادعای ضرورت بین مسلمین نیز شده است و حتی عامه نیز معتقدند که بر جنب حرام است که اسماء خداوند و صفات خاص خداوند را مس کند. در کلمات قدما این‌گونه آمده است که مس اسماء خداوند و صفات خاص خداوند برای جنب مکروه است، لکن ادعا شده است که کراهت در اصطلاح قدما، کراهت مصطلح که به معنای جواز فعل باشد، نیست، بلکه کراهت در اصطلاح قدما معنای عامی دارد که هم کراهت مصطلح را شامل می‌شود و هم حرمت را شامل می‌شود لذا حرمتی که در رابطه با مس اسماء خداوند از طرف جنب، در کلمات قدما آمده است بر حرمت حمل می‌شود.

در بحث وضو مطرح شد که منع محدث به حدث اصغر از مس اسم الله در روایتی وارد نشده است و تنها دلیلی که می‌توان بر حرمت مس بدون وضوی اسم الله مطرح کرد این است که مس بدون وضوی اسم خداوند متعال هتک حرمت اسم خداوند است و با عظمت خداوند و عظمت نام خداوند منافات دارد.

لکن در رابطه با منع محدث به حدث اکبر (جنب) از مس اسم الله، روایت موثقه عمار بن موسی وارد شده است؛

عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع)؛ قَالَ: «لَا يَمَسُّ الْجُنُبُ دِرْهَمًا وَلَا دِينَارًا عَلَيْهِ اسْمُ اللَّهِ»^۱.

البته در مقابل روایت موثقه مذکور، روایاتی از جمله موثقه اسحاق بن عمار وارد شده‌اند که بر جواز مس اسم الله از طرف جنب دلالت دارند؛

عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي إِبْرَاهِيمَ (ع)؛ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْجُنُبِ وَالطَّامِثِ يَمَسَّانِ بِأَيْدِيهِمَا الدَّرَاهِمَ الْبَيْضَ، قَالَ: «لَا بَأْسَ»^۲.

«طامث» زنی است که حالت حیض دارد.

کیفیت جمع بین دو دسته روایات مذکور، ان شاء الله، در جلسه آینده بیان خواهد شد.

«الحمد لله رب العالمین»

۱. همان، ج ۲، کتاب الطهارة، ابواب الجنابة، باب ۱۸، ص ۲۱۴، ح ۱.

۲. همان، ح ۲.